

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 1945/24
17.4.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Ирене Вуковић, председника већа, Станиславе Митровић и Јасне Лозук, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Бранко Мишковић, адвокат из Београда, Др Александра Костића бр. 15а, против туженог ББ,..., чији је пуномоћник Ивана Јарковачки Милетић, адвокат из Панчева, Моше Пијаде бр. 24 и ВВ, ..., ради поништаја уговора о поклону, одлучујући о жалби тужиле изјављеној против пресуде Основног суда у Панчеву П 423/18 од 12.3.2019. године, у седници већа одржаној дана 17.4.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба тужиле и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Основног суда у Панчеву П 423/18 од 12.3.2019. године у делу става другог изреке којим је одбијен тужбени захтев тужиле којим је тражено да се поништи уговор о поклону ОвЗ бр. 3401/13 Основни суд у Панчеву од 22.8.2013. године у делу који се односи на кат. парцелу бр... површине 119 м2 земљиште под зградом површине 600 м2, земљиште уз зграду површине 640 м2 њива друге класе, укупне површине 1359 м2, као и у ставу трећем изреке.

ОДБИЈА СЕ захтев тужиле за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Побијаном пресудом, ставом првим изреке утврђено је да је тужба против туженог ВВ као правног следбеника сада пок. ГГ повучена. Ставом другим изреке одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиле којим је тражено да се поништи уговор о поклону ОвЗ бр. 3401/13 Основни суд у Панчеву од 22.8.2013. године у делу који се односи на кат. парцеле бр. ... површине 119 м2 земљиште под зградом површине 600 м2, земљиште уз зграду површине 640 м2 њива друге класе, укупне површине 1359 м2, кат. парц.бр. ... потес ..., површине 13811 м2 и кат.парц. бр. ... потес ..., површине 13146 м2, уписане у Лист непокретности бр. ... КО ... Ставом трећим изреке обавезана је тужилца да туженом ББ надокнади трошкове поступка у износу од 48.000,00 динара.

Против наведене пресуде жалбу је благовремено изјавила тужилца побијајући је у целости, из свих законских разлога.

Одлучујући о жалби тужиље Апелациони суд у Београду је пресудом Гж 6634/19 од 25.12.2020. године у ставу првом изреке потврдио пресуду Основног суда у Панчеву 423/18 од 12.3.2019. године у делу става другог изреке којим је одбијен тужбени захтев тужиље којим је тражено да се поништи уговор о поклону ОвЗ бр. 3401/13 Основни суд у Панчеву од 22.8.2013. године у делу који се односи на кат.парцелу бр. ... потес ... површине 13811 м² и кат.парцелу бр. ... потес ... површине 13146 м² уписане у ЛН бр. ... КО ..., а жалбу тужиље одбио као неосновану. У ставу другом изреке преиначена је пресуда Основног суда у Панчеву 423/18 од 12.3.2019. године у преосталом делу става другог изреке тако што је утврђено да је ништав уговор о поклону ОвЗ бр. 3401/13 Основног суда у Панчеву од 22.8.2013. године у делу који се односи на 1/2 кат.парцеле бр. ... површине 119 м² земљиште под зградом, површине 600 м² земљиште уз зграду, површине 640 м² њива друге класе укупне површине 1359 м² уписане у ЛН бр. ... КО ... Ставом трећим изреке укинута је решење садржано у ставу првом изреке пресуде Основног суда у Панчеву П 423/18 од 12.3.2019. године. Ставом четвртим изреке преиначено је решење о трошковима садржано у ставу трећем изреке пресуде Основног суда у Панчеву П 423/18 од 12.3.2019. године па је обавезана тужиља да туженом накнади трошкове парничног поступка у износу од 31.100,00 динара.

Одлучујући о изјављеној ревизији туженог ББ, Врховни суд је решењем Рев 7656/21 од 20.3.2024. године у ставу првом изреке укинуо пресуду Апелационог суда у Београду Гж 6634/19 од 25.12.2020. године у преиначујућем делу и одлуци о трошковима поступка (ставови други и четврти изреке) и предмет вратио другостепеном суду на поновно суђење.

Поступајући по налогу из пресуде Врховног суда у делу у коме је укинута другостепена пресуда и испитујући побијану пресуду у границама прописаним чланом 386 ЗПП ("Службени гласник РС", бр. 72/11 са каснијим изменама и допунама) апелациони суд је оценио да жалба тужиље није основана.

Према утврђеном чињеничном стању, сада пок. ГГ, отац парничних странака, уговором о поклону овереним пред Основним судом у Панчеву ОвЗ бр. 3401/13 од 22.8.2013. године поклатио је непокретности из листа непокретности ... КО ... овде туженом, сину ББ уз право доживотног плодуживања на истим непокретностима. Мајка парничних странака, а супруга пок. ГГ, ДД, преминула је 15.5.2006. године иза које је покренут оставински поступак, који је прекинут решењем Основног суда у Панчеву О 164/13 од 26.4.2013. године, а наследници-ћерка овде тужиља АА и син ВВ упућени су да покрену парнични поступак против наследника ГГ (супруга ДД) ради утврђења да је пок. ДД по основу стицања у брачној заједници стекла право својине на 1/2 дела непокретности из ЛН ...КО ... и покретним стварима ближе наведеним у том решењу. У складу са тим решењем АА и ВВ, као тужиоци, поднели су тужбу дана 3.6.2013. године заведену тада под бројем П 1422/13 (касније П 48/16) против туженог ГГ који је у току те парнице преминуо дана 29.2.2016. године. На расправном записнику од 6.9.2016. године донето је решење да се тужба у тој парници сматра повученом. Решењем Основног суда у Панчеву О 826/16 од 3.10.2016. године расправљена је заоставштина сада пок. ГГ која се састоји од покретних ствари и новчаних средстава а као наследници оглашени су ћерка АА и синови ББ и ВВ, сви са по 1/3 удела. Родитељи парничних странака били су у браку од 1946. године до 2006.

године. Отац ГГ бавио се пољопривредом, а мајка ДД је у тим пословима помагала, поред вођења домаћинства и бриге о деци. Уговором о купопродаји од 9.7.1966. године ГГ је као купац стекао непокретност уписану у грунтовном улошку КО ... бр. ... топ. бр. ... кућа бр. ... заједно са свим споредним зградама и двориштем од 13 ари и 59 м², са уговореним правом доживотног плодуживања на тој непокретности у корист његових родитеља, с тим што је претходно продао мању кућу у којој су живели и коју је добио колонизацијом, а затим је на купљеном плацу сазидана и нова породична стамбена зграда које радове су финансирали и у истим учествовали и пок.ГГ и пок. ДД.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да тужила неосновано захтева поништај предметног уговора о поклону. Ценећи као претходно питање стицање имовине у брачној заједници родитеља парничних странака сада пок. ГГ и пок. ДД, првостепени суд је оценио да постоји допринос пок. ДД у стицању к.п. бр. ... укупне површине 1359 м², старе и новосазидане породичне стамбене зграде и земљишта које се на њој налазе, јер без обзира што је пок. ГГ за куповину исте продао породичну стамбену зграду у којој је са породицом до тада живео и која је била мања, а коју је стекао по основу колонизације, он је нову имовину стекао теретним правним послом-уговором о купопродаји, а пок. ДД је радом у заједничком домаћинству подједнако доприносила стицању прихода за наведену куповину. Првостепени суд се даље није бавио питањем величине њеног удела јер то и није предмет тужбеног захтева нити је исто битно за доношење одлуке о претходном питању. Ово из разлога јер је тужила тужбом захтевала поништај предметног уговора о поклону у том делу, па је имајући у виду ограничење из одредбе члана 3 став 1 ЗПП првостепени суд одбио тужбени захтев који се односи на напред наведену непокретност – породичну стамбену зграду са окућницом и парцеле на којима се иста налази зато што је предметни уговор о поклону у означеном делу ништав правни посао а преображајном тужбом се поништавају рушљиви правни послови.

Овај суд прихвата као правилну правну аргументацију првостепеног суда.

Наиме, тужила је преко пуномоћника-адвоката поднела тужбу дана 30.4.2015. године против тужених ГГ и ББ с захтевом да се поништи спорни уговор о поклону, што представља санкцију за рушљиве правне послове (разлози релативне ништавости прописани су чланом 111 ЗОО) док чињенице и предложени докази на којима се заснива тужбени захтев указују на постојање разлога апсолутне ништавости. Супротстављеност између навода тужбе и петитума тужбе у предметном спору несумњиво постоји. Уговор о поклону није регулисан нашим позитивним законодавством, због чега се примењује Српски грађански законик из 1844. године (који прописи се примењују на основу члана 4. Закона о неважности правних прописа донетих пре 06.04.1941. године и за време непријатељске окупације, “Сл.Лист ФНРЈ” бр. 86/46, 105/46 и 96/47) који у глави XVIII регулише институт поклона у параграфу 561-568. Параграфом 561 одређено је да “поклон бива када ко добровољно другоме шта да, не иштујући и не примајући икакве за то наплате”. Раскид уговора о поклону се везује за параграфе 566 и 567. У параграфу 565 одређено је да “са туђом ствари, било покретном било непокретном, или на штету трећег поклон се чинити не може. И ако се учини, пада и уништава се”. Дакле, поклањати (располагати) може само власник ствари, у супротном уговор је ништав.

Уговор је апсолутно ништав уколико је противан принудним прописима, моралу или јавном поретку. На апсолутну ништавост суд пази по службеној дужности а на овај недостатак се може позивати и свако заинтересовано лице. Право на истицање ништавости се не гаси. Апсолутно ништави уговори не производе правно дејство (члан 103-110 Закона о облигационим односима). Рушљиви уговори производе правна дејства али се могу поништити у законом прописаном року. Стога се пресудом, која се доноси по тужби за поништај уговора из разлога релативне ништавости изриче поништај уговора, што значи да она има конститутивно дејство. Насупрот њој, пресуда која се доноси по тужби за утврђење да је уговор ништав из разлога апсолутне ништавости има деклараторну природу, што све указује на различите правне последице, услед чега захтев за поноштај уговора са материјално-правног становишта не обухвата, нити садржи и захтев за утврђење ништавости уговора. Материјално-правно овлашћење поступајућег суда јесте да по службеној дужности пази на ништавост уговора, али је за то потребно и процесно-правно овлашћење будући да суд одлучује о границама захтева који су постављени у поступку, у смислу члана 3 став 1 ЗПП.

У конкретном случају предмет спора је поништај Уговора о поклону од 15.8.2013 године који је оверен пред Основним судом у Панчеву под Ов.3 3401/2013 дана 22.8.2013. године и закључен између сада пок. ГГ, као поклонодавца и ББ као поклонопримца. Тужбени захтев је заснован на чињеничним наводима да непокретности које су предмет тог уговора представљају заједничку имовину супружника пок. ГГ и пок. ДД, родитеља парничних странака, стечену радом у брачној заједници (претходно правно питање) због чега отац странака, као поклонодавац, није могао да спорним уговором у целости располаже том имовином, што су разлози за ништавост уговора сходно параграфу 565 Српског грађанског законика у вези члана 103 ЗОО. Међутим, како тужбени захтев који се односи на поништај уговора не садржи разлоге за поништај уговора већ разлоге за ништавост уговора који не прати такав захтев то је правилно првостепени суд одбио тужбени захтев с позивом на одредбу члана 3 став 1 ЗПП. Због тога су супротни жалбени наводи којима се указује да је, имајући у виду чињенично утврђење да је поклонодавац уговором поклониио туђу ствар односно непокретности које су у режиму заједничке својине поклонодавца и његове пок. супруге због постојања брачне тековине, првостепени суд погрешно применио ограничење из одредбе члана 3 ЗПП, оцењени неоснованим.

По налажењу овога суда то што је тужилца навела чињенице и доказе у прилог апсолутне ништавости а петитум усмерила на рушљивост не може представљати само грешку у означавању правног основа тужбе, нити се без обзира на формално постављен захтев може одлучивати ван граница постављеног захтева, односно одлучивати о апсолутној ништавости уговора са позивом на “претерани формализам”.

Наиме, Конвенција за заштиту људских права и слобода (Закон о ратификацији Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода “Службени лист Србије и Црне Горе”, Међународни уговори, број 9/03, 5/05, 7/05 и “Службени гласник РС”, Међународни уговори, број 12/2010) у члану 6 јемчи право на правично суђење. У суштини ово јемство се схвата као право на правну сигурност у ширем смислу тог појма и то да у поступку пред судовима буде поштована правичност поступања каква се уобичајено захтева. Право на приступ суду мора бити “практично и делотворно” (*Bellet v. France*, представка бр. 23805/94, пресуда од 4.12.1995. године, пар. 38; *Zubac v.*

Croatia, представка бр. 40160/12, пресуда од 5.4.2018. године, пар.76–79). Питања „правне сигурности” и „ваљаног спровођења правде” два су централна елемента за утврђивање разлике између “претераног формализма” и прихватљиве примене процесних формалности (*Zubac v. Croatia*, пар. 98). Нарочито је потребно да се сваки појединачни предмет оцени у светлу специфичних одлика поступка о коме је реч (*Kurşun v. Turkey*, представка бр. 22677/10, пресуда од 30.1.2019. године, пар. 103, 104).

Надаље, судови морају да избегавају како “претерани формализам” који би нанео штету правичности поступка, тако и “претерану флексибилност” која би могла да поништи процесне захтеве који су законом прописани (*Hasan Tunç i drugi protiv Turske, stavovi 32–33*). Суштина права на приступ суду бива угрожена онда када правила престану да служе циљевима „правне сигурности” и „ваљаног спровођења правде”. Процесне препреке које онемогућују обраћање суду или ограничавају ту могућност постоје када судови нарочито строго тумаче неко процесно правило (“претерани формализам”), па странке тиме могу бити лишене свог права на приступ суду (*Pérez de Rada Cavanilles v. Spain*, представка бр. 116/1997/900/1112, пресуда од 28.10.1998. године, пар.49; *Miragall Escolano and others v. Spain*, пресуда од 25.4.2000. године, пар. 38; *Sotiris and Nikos Koutras ATTEE v. Greece*, представка бр. 39442/98, пресуда од 16.2.2001. године, пар. 20; *Běleš and others v. Czech Republik*, представка бр. 47273/99, пресуда од 12.2.2003. године, пар. 50; *Miessen v. Belgium*, представка бр. 31517/12, пресуда од 18.1.2017. године, пар. 72–74; *Zubac v. Croatia*, пар. 98 97).

Имајући у виду наведено, по налажњу овога суда одлуком донетом у овом поступку начело правичности није повређено, нити је тужила ускраћена у неком свом праву јер иста има могућност да поднесе тужбу за ништавост предметног уговора о поклону (сходно члану 110 ЗОО право на истицање ништавости не гаси се) чиме јој је омогућен приступ суду. Супротно поступање суда, којим би утврдио делимичну ништавост уговора иако се тужбени захтев односи на поништај уговора, могло би довести до правне несигурности. Ово из разлога што право на истицање ништавости и на поништај рушљивог уговора се остварују тужбом којом се покреће парнични поступак. Тужба са тужбеним захтевом за утврђење ништавости је тужба за утврђење из члана 194 ЗПП. Тужба са тужбеним захтевом за поништај је преображајна тужба на основу које се пресудом којом је тужбени захтев усвојен, изриче правна промена, из чега произилази да се ради о два потпуно различита тужбена захтева. Принцип да је суд везан тужбеним захтевом изражен је одредбом “у парничном поступку суд одлучује у границама захтева који су постављени у поступку” (члан 3 став 1 ЗПП). То значи да суд не може одлучити о нечему што није било тражено тужбеним захтевом (што није било предмет спора), иако резултат расправе, можда, пружа подлогу за једну такву одлуку. Суд дакле не сме усвојити ни одбити тражење тужиоца за нешто што овај није захтевао нити му досудити више него што је одредио. У супротном, у ситуацији када је постављен захтев сагласно нормама материјалног права и начелу диспозиције по коме тужилац у тужбеном захтеву који је нужан саставни део тужбе одређује о чему и како треба да буде пресуђено, уколико би суд самоиницијативно одлучивао о нечему што се захтевом тужбе не тражи, радило би се о произвољном тумачењу законских одредаба мимо воље тужиоца што би водило вођењу и окончању парничног поступка од стране суда (практично по службеној дужности) а не странака, односно тужиоца на који начин би један од основних принципа диспозиције парничног поступка био нарушен.

Тумачењем члана 6 став 1 Конвенције не може се створити неко материјално право које нема законски основ у домаћем законодавству (*Z and others v. United Kingdom*, представка бр. 29392/95, пресуда од 10.5.2001. године, пар. 87,98). Уколико тешкоће у поступку проистичу из важећег материјалног права онда оне нису повезане ни са каквим ограничењем права на приступ суду (*Lupeni Greek Catholic Parish and others v. Romania*, представка бр. 76943/11, пресуда од 29.11.2016. године, пар. 99,106). Имајући у виду све наведено, у конкретном случају усвајањем другачијег захтева од онога који је тужила поставила (преко пуномоћника-адвоката) не би се радило о “претераном формализму” који би нанео штету правичности поступка већ о “претераној флексибилности” која би довела до непоштовања захтева чија је садржина, односно предмет законом прописан. Код свега наведеног жалбени предлог тужиле да апелациони суд утврди делимичну ништавост предметног уговора о поклону оцењен је неоснованим имајући у виду да овакав тужбени захтев тужила није поставила.

Неосновано се жалбом указује да се у целом току првостепеног поступка није водила расправа о парничној и пословној способности нити постојању мана у погледу воље уговорних страна при закључењу спорног уговора о поклону који представљају разлоге за рушљивост уговора. Ово имајући у виду да тужилачка страна, иако је поставила захтев за поништај уговора у поклону у наведеном делу, није имала чињеничне тврдње о наведеним условима за рушљивост уговора предвиђеним чланом 111 Закона о облигационим односима.

Надаље, према стању у списима предмета решењем првостепеног суда од 13.10.2016. године утврђен је прекид поступка у овој парници због смрти туженог ГГ. Поднесцима тужиле од 29.3.2017. године и од 28.4.2017. године предложен је наставак поступка између тужиле и туженог ББ (поднесци нису садржали и предлог да суд позове наследнике да преузму поступак). По налогу суда од 12.5.2017. године, а ради одлучивања о поднетом предлогу у смислу члана 225 став 1 ЗПП тужила је доставила решење Основног суда у Панчеву О 826/16 од 3.10.2016. године о наслеђивању пок. ГГ и решење под истим бројем од 21.4.2017. године којим је извршена допуна решења о наслеђивању којим су за законске наследнике оглашени тужени ГГ (син), тужила АА (ћерка) и ВВ (син) свако на по 1/3 дела заоставштине. Решењем првостепеног суда П 1356/16 од 16.6.2017. године настављен је поступак у овој парници и истовремено је позван ВВ да преузме поступак као тужени у овој парници. Према изнетим наводима на рочишту одржаном дана 14.9.2017. године и у поднеску од 31.10.2017. године (жалба против претходно донете првостепене пресуде у овој правној ствари П 929/17 од 14.9.2017. године) као и на рочишту од 13.9.2018. године, тужила се изјаснила да у тужби нити током поступка као тужени није означен ВВ и да је једини тужени у овом спору ББ. Такође на рочишту од 25.10.2018. године а затим и на рочишту од 3.12.2018. године најпре тужила а затим и тужени ББ, предложили су да се изведе доказ саслушањем ВВ у својству сведока. Тужила је у поднеску од 21.11.2018. године којим је коначно определила тужбени захтев као туженог означила ББ са захтевом да се поништи предметни уговор о поклону у делу који се односи на парцеле ..., ... и ... КО ...

Због тога се основано указује жалбом да је учињена релативно битна повреда из члана 374 став 1 ЗПП у вези члана 225 став 1 ЗПП којим је прописано да поступак који је прекинут из разлога наведених у члану 222 тачка 1-5 овог закона наставиће се када наследник или старалац заоставштине, нови законски наследник, стечајни управник

или правни следбеници правног лица преузму поступак или када их суд на предлог противне стране позове да то учине. У конкретном случају поступак је прекинут у складу са чланом 222 тачка 1 ЗПП због смрти странке, туженог ГГ али наследник ВВ није преузео поступак нити га је суд на предлог противне стране (овде тужиле) позвао да то учини, на који начин је повредио наведену законску одредбу поступка у погледу наставка поступка који је прекинут услед смрти странке због чега ВВ и није могао бити тужена страна, па зато и не постоји потпуна пасивна легитимација, односно ради се о непотпуној процесној заједници нужних супарничара из члана 211 ЗПП. Имајући у виду предмет тужбеног захтева сви законски наследници као универзални сукцесори морају бити обухваћени процесном заједницом нужних јединствених супарничара. Међутим, код чињенице да је тужбени захтев одбијен из напред наведених разлога, ова повреда није утицала на правилност и законитост одлуке.

Другостепени суд је ценио и остале жалбене наводе тужиле али их није посебно образлагао применом одредбе члана 396 став 1 ЗПП јер не могу довести до другачије одлуке у овој правној ствари.

Одлука о трошковима поступка донета је применом члана 153 и 154 ЗПП, с обзиром на успех туженог Б у спору који су заступан од стране пуномоћника из реда адвоката правилном применом важеће Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката у Републици Србији, имајући у виду вредност предмета спора.

Са свега изнетог, на основу члана 390 ЗПП одлучено је као у ставу првом изреке ове пресуде.

Будући да је тужила у жалбеном поступку успела у незнатном делу (укинуто је решење из става првог изреке побијане пресуде), то јој не припадају трошкови другостепеног поступка, због чега је на основу одредбе члана 165 став 1 у вези члана 153 ЗПП одлучено као у ставу другом изреке ове пресуде.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић

Председник већа - судија
Ирена Вуковић,с.р.